

80. Lwów, [תרפ"ב]. ד, מא-עט, [6] עמ'. °8.
- עמ' מא-[1]: ד"ס מתוך "קוי אור", עמ' [2]-[6]: מלואים.
81. יסוד המשנה ועריכתה; סקירה כללית על השתלשלתה וסדרה. הוצאה שנייה... Margulies, Lwów, [תרפ"ג], [1], הלט, [1] עמ'. °8.
- נדפס ראשונה בספרו "קוי אור", Lwów [תרפ"א]. ד"ס מתוך הוצאה זאת.
82. יסוד המשנה ועריכתה... הוצאה שלישיית, מחודשת... R. Margulies, Lwów, הוצאה (הקד) תרצ"ג [1933]. סח עמ'. °8.
83. יסוד המשנה ועריכתה... הוצאה רביעית עם מלואים... תל אביב, "מוסד הרב קוק", ירושלים, תשט"ז [1956]. פ עמ'. °8.
84. ספר חסידים שהביר רביינו יהודה החסיד ז"ל עם פירוש מספיק מלוקט מפיrhoשי הר' סעדיה הלאונגה, ר' דוד גראנחות והר' דוד אפטרוד ז"ל. ברית עולם; העורות... ר' חיים יוסף דוד אולאי ז"ל. ונולוה להם הגאות מקור חסד; מראה מקורים להנחו ملي' דחסידותא... ציונים לכל המובה מדבריו להלכה בפסקים אחרים, והערות שונות לבירור שיטת רביינו בספרו וצוואתו. עם תולדות רביינו וכורות ספריו ממי... ראובן מרגליות. ועוד נוספו בהוצאה זו עשרים ושתיים מעלוות הוספות ותగיות חכמי הדור ובראשם... ר' מאיר אריך שליט"א אבד"ק טарנא. (R. Margulies, Lwów), הוצאה (R. Margulies, [1924], [3], [2], 25-6, [1], 320-21, 492-23 !)] עמ'. °8.
85. ספר חסידים שהביר רביינו יהודה החסיד עם פירוש מדברי רבינו סעדיה הלאונגה, רבינו דוד גראנחות ובכ' דוד אפטרוד. ברית עולם מאת רבינו חיים יוסף דוד אולאי. מקור חסד, מקורות ציונים ופירושים, מאת ראובן מרגליות... ירושלים, מוסד הרב קוק, תש"ז [1957]. [3], תריא עמ'. °8.
- עמ' [א]-ט: תולדות רביינו יהודה החסידי. עמ' [י]-יל: צוואת רביינו יהודה החסיד, אזהרות נספות לצוואת ר' הי' החסיד.
- עמ' [לה]- מג: מילוי דחסידותא לצוואת ריה"ח מהגאון... ר' אברהם דוד [ווארמאן] ז"ל מבוטשאש. עמ' [מד]: צמה צדק ממון... ר' מנחם מענדל [שניאורזאה] מליבאוושט. עמ' [מה]- מה: הגאות מהרש"ם... ר' שלום מרדכי הכהן [שוואדראן] ז"ל מבערוזן. עמ' [מט]- גן: קול יהודה מהרב... ר' ישראל ליב וואלפסברוג הי'ך, חבר בדינא רבה בלבוב. עמ' [תקצ]-תרא: העורות מאת הרב צבי יהודה הכהן קוק.
86. ספר חסידים... (הדפסה שנייה מאמהות). ירושלים, מוסד הרב קוק, (תש"ד [1960]).
87. ספר חסידים... (הדפסה שלישיית מאמהות). ירושלים, מוסד הרב קוק, (תשכ"ד [1964]). [3], תריא, 8 עמ'.
88. מלואים ל"מקור חסד" למהדורה השלישית. 8 עמ'.

ספררי הרב ראובן מרגליות ז"ל *

בר שם על ידי
נתלי בן-מנחם

- [1] זה ספר תולדות אדם... שמואל אליעזר אידילס ז"ל <הנודע בשם מהרש"א> ... עם... הרבה העורות מבקורות בעומק חדשיו... מנני העיר ראובן מרגליות מלובוב... לUMBURG, תרע"ב [1912]. צה, [3] עמ'. °8.
- הסכמות: ר' משה באב"ד, לבוב, ו משפטים תרע"ב; ר' אברהם בנימין קלוגער, בראי, ב אדר תרע"ב.
- [2] זה הספר קב' בשם... כולל קב' העורות... והגותות... על דברי רבותינו בעלי התוספות... מנני... ראובן מרגליות... נדפס... ע"י ר' שלום צווערלינג... לבוב, תרע"ג, כז, [1] דף. °4.
- הסכמות: ר' מאיר אריך, يولוץ, ו שלח תרע"ג; ר' אליעזר דיטש, באגיהודה, י"ז סיון תרע"ג; ר' אליעזר סגל מישעל, טרока, ו שלח תרע"ג; ר' צבי יהוקאל מיכלאהן, פולנסק, י' סיון תרע"ג; ר' יוסף במרה"א [ב' ר' אברהם אבוש לעוונשטיין], סעראץ.
- [3] דרוש ליום על כסא מושלים אדונינו הקיסר קארל הראשון... מהרב ראובן מרגליות מלובוב... בלבוב, [תרע"ח]. [8] דף. °8.
- [4] דפים ממשマル לימי גרמניה, עם שער מיוחד: Festrede anlässlich des ersten Jahrestages der Thronbesteigung... Karl I. von Rabbinatskandidat Rubin Margulies... החוברת נדפסה בעשרות טפסים.
- [5] ספר קוי אור; תובנו חקרי הלכה במשפטי היישוב המדייני בארץ ישראל ומאמרים שונים בהרבה מקצועות התורה ודברי ימי ישראל. חוברת ראשונה, כוללת: א) יסוד המשנה ועריכתה. ב) בתיה המשפט בא"י. ג) כולו הייב—זוכה. ד) רופאים ורופאות בתלמוד. ה) משפטן גור תושב. ו) משיח לישראל. מנני ראובן מרגליות... Lwów, [תרפ"א]. עט, [3] עמ'. °8.
- לא הופיע יותר.
- [6] טל תחיה; חקרי הלכה על בתיה המשפט בארץ ישראל, רופאים ורופאות, ומשפטן גור תושב, [מאט] ראובן מרגליות מלובוב. הוצאה שנייה מקובץ "קוי אור" Tרפ"א, עמ' מא-פ... Lwów]

* רשימה זו סדר כרונולוגי לה, אבל אם ספר נדפס פעמיים או יותר לא הפרדתי בין הדבקים. היא אינה כוללת אלא ספרים. לשם השלים הוספה גם תפיסים, עד כמה שידעתי עליהם.

בקי ב
ספרי
בן
הרב
ישו
קטע
ד"י
מדרש
הר
סדר
בן
מכמי
קא
שלש
הבר
דרשו
ד"י
סליה
ד"י
שורפ
שט
גופי
ישו
רמיון
חיי
אגרות
והוח
אבן
שר
על כ
מקו
דפסי
יחו
דפסי
פר
על ס
גולן
אגרון
יהו
ר' אל
ברו
חוות
של
חתים
אל
פרו
עוד ל
גרש
מרד
הערת
הצעו

ספר חמידים השלם

לרבינו יהודה החסיד

**עם הערות ומילואים
גדולי הדורות**

הוצאת

**שיווק ויצוא של ספרי יהדות
ירושלים תשמ"ה**

ספר חמידים השלם

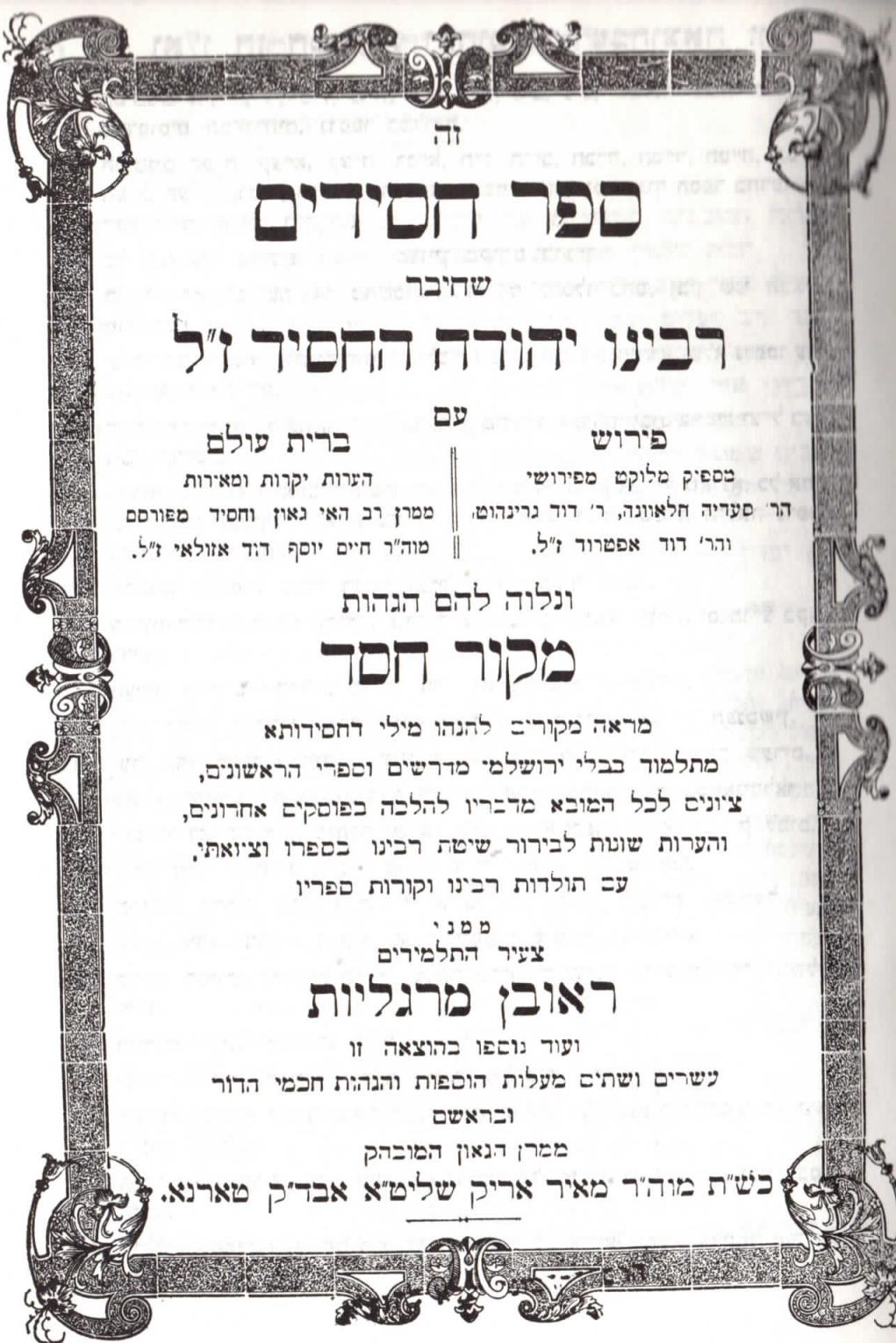
לרבינו יהודה החסיד

**עם הערות ומילואים
מגדולי הדורות**

הוצאה

**שיווק ויצוא של ספרי יהדות
ירושלים תשמ"ה**

©
כל הזכויות שמורות להוצאה לאור
"נתיבת"
ירושלים, טל. 280887. ת.ד. 5626
ב"ב, טל. 03-791281

נדפס בארץ-ישראל תשמ"ה
PRINTED IN E. ISRAEL 1984

כ"י הנה החושך יכסה און
וערפי לאוים ועליך יורתה' וככיו^ו
עליך יורתה.
(עמ"י ס' כ').

אחד הכוכבים המאיירים את שמי עולם היהודות בחשכת ימי הבינים. ימות שלטונו הבהירות והערצת הכהח היה רבינו יהודה החסיד. הוא האיש בעל האשכבות עמוד ההלכה ונושא דגל מוסר התורה והוהדות נבר רב פעלים בכל מקצועות תורה ישראל ומוראה דרך דרישת האור הגנוו شبתורה המביאה להשתלמות מוסרית ושבילו המדות:

רבינו אור עולם אשר ממיעני חכמתו שוואבים חכמי ישראל זה יותר משבע מאות שנים נולד בערך שנת ד' אלפים וחתקי^{א)} לאביו רבינו שמואל החסיד^{ב)} בן רבינו קלונימוס הוקן מגנץ^{ג)} בן רבינו יצחק ז' בן רבינו אליעזר הגדול^{ה)} בן רבינו יצחק הגדול^{ו)} בן רבינו יהושע

ה) יעון כס' מס' חמ"ט סרכזונייס מלידי סלכין מוכ"ר יקומיילן לרי' קמלך ג'י

ב) נולד בשייר השפירן בערך סנת ד' תקע"ה וככיוו כבן עשר שנים מלאה לחיו רבינו קלונימוס זוקן ומוכר לרבי לוייד חזן הצעי סולות ותקוני פלוט סקילן מרוצתו סיימرس לבנו כתיביגלן, ווחמי סנטדר רבינו קלונימוס נתגדל רבינו שמוקול (אביו של רבינו) חיל חייטור חזן לאגד רבלהס וכלהר פה לחייס נצה' לת חמוץ רבוי חייטור חזן ליהפס ודבי חייטור ניסו מסל לו חמבי הקודס ספי' נפקדים ציוו. ומיכר רבינו שמוקול פילוט ומייקון תפלוות בספה ומלה כל מלה ומלה כל בכרנות וכחפלות וגילס סודס ולמיוזיקס. וגס תיקון פיטיס זוכיס (ולדען סרכז קדרונייס כו' שחיבר גס את סייר סיחוד) ומיכר ספלייס שוויס בפילוטס כתורה נגנית על כספירות ומילימקה ועל מסכת חמיד. ולבדיו להנות מכלוד סתומה נדל מקיס למקוס נכ' לי' להודיע שמו. וכפליג מהר בקדושים וטבלה עד כי מכהנה ממכמי דודו במתול החסיד קדושים נבכיה. וסולדף את רבינו או ברלהס מלחפשטיין רבוי כל רבינו למול צעלן קרקח ולח רבינו סמאנכל וחת גטו גמללה הסת רבינו מטה קדרמן רבוי של רבינו זומ' נעלם סאל כרלהצ'ד או' רבינו יחק סני נכו' ملي' דרזין נכס של רבינו עזול וככיוו טוריול רצונו של קראמץ' בקרבלא ומכלוי תוכה:

ג) שברח מפני חלב נטלי כלב מגנול ליחסירן ספפו' כסיטה בטיל במלול וחמי' פנוו מס' יפודו ונפטר כס' בנטם ל'קוי' מגנול:

ד) בין נינרגיס על קווקט כס' בנטם מה'ג' מזוכ' נס רבינו ינק והקמו מלם מרים ולווי כס' סולי' רבינו קלונימוס זוקן זאל לו גלlich לברום:

ה) תלמיד לנו' נרטס מלול נגולה ומיכר ס' חורחות חייס ולוומ' ר' ג' נdal וחו' רבוי כל רבינו ינק קלי' דצ'ו של ר' ז' :

ו) חבריו של רבינו גרכס מלוס'ג' ורכינו שמעון גנדול וטלר חמי' מגנול:

טס

א. הסימנים ה', ר', ז', ט'ז, מ"א, מ"ג, נ"ב, נ"ג, שנחקרו מצואות רבינו בהדרופים המאורים, נדפסו במלואם.

ב. הסימנים קפ"ה, קצ"א, קצ"ה, רכ"א, ת"ז, תי"ב, תכ"ה, תס"ד, תס"ה, תס"ז, תע"ג, תע"ג, תרפ"ז, תחש"ז, תחש"ז' שנסמכו מגוף הספר בהדרופים המאורים, נדפסו במקומם.

ג. כל הפסוקים שהובאו בפניים, מצויין מקום בתנ"ד.
ד. תוכני הפסוקים שהובאו מהשובשים הרבים שנפלו בהם, [בין שני חצאים מרובעים].

ה. שומר הברית הוא מלאים והוספות לברית עולם ממן הגיח'א, שלא נדפסו עוד עם הספר חסידים.

ו. ملي דחסידות על צוות רבינו מהגה'ק מוה"ר אברהם מבטשאטש זצ"ל בעל דעת קדושים.

ז. הଘות ממן הגאון המובהק רשבכה'ג מוה"ר מאיר אריך אבד"ק טראנא, כל אחת על מקומה (בוסף כל אחת מצויין בר' רמ"א, ומשי' שם' והלאה נדפסו באחותיות מרובעות).

ח. מלאים והוספות ממן הגאון הנ"ל, נדפסו בסוף הספר.
ט. הଘות חסיד לאברהם מהרה"ג מוה"ר אברהם יצחק הלוי בלימוייס מו"ץ בק"ק ברиск.

י. הערות הרה"ש מהרה"ג מוה"ר הלל שפרבר אבד"ק יולויז.
יא. יוסף ברכה מהרה"ג מוה"ר יוסף ברוך הלוי הורוויז אבד"ק חונטשין.

יב. אור שחר מהרה"ג מוה"ר יצחק בצלאל מרגנסטרן מה"ס מאה שערים.

יג. משנת חסידים מהרה"ג מוה"ר יקותיאל ארי' קמלחר ר"מ בטאניסלאן.
יד. קול יהודא מהרה"ג מוה"ר ישראל ליב ואלפסבערג מו"ץ דפה'ק לבוב.

טו. עולם חסיד מהרה"ג מוה"ר מנחים סופר אבד"ק טג. מורהש.
טו. החדשוי הרמ"ז מהרה"ג מוה"ר מרדכי זאב רוזנטל אבד"ק קאלבייל.

יז. מקור חיים מהרה"ג מוה"ר שבתי לפישין אבד"ק אורושאו.
יח. מלשון חסידים מהרה"ג מוה"ר שלמה אהרן וורטהיימר מו"ץ בעיה'ק ירושלים תור'ב.

יט. מהדורא תניא מהרה"ג הנ"ל.
כ. שלמי שמחה מהרה"ג מוה"ר שמחה גולדקרון מסלומניק.

כא. הקדמה לצוואת ריה"ח בראש הספר בתוך תולדות רבינו עם הערות נוספות, בשם ילקוט מרגליות.

כב. חסדי עולם שני עניינים מתחupeim מבוארים על יסוד דברי רבינו בארכיות, בסוף הספר.

כג. תולדות החסידים וצוואת רב' יהודה החסיד עם פירוש דמשק אליעזר מהרה"ג מנחים אליעזר מהאלער.

ספר חסידים

שחיבר

רבינו יהודה החסיד

עמ

פירוש מדברי רבי סעדיה הלאונה
רבי דוד גרינגור ורבי דוד אפטרוד

ברית עולם

מאת רבי חיים יוסף דוד אוזולאי

מקור חסד

מקורות ציונים ופירושים

מאת

ראובן מרגליות

הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים תש"ז

ספר חסידים

שחיבר

רבינו יהודה החסיד

עמ

פירוש מדברי רבינו סעדיה הלאוונה
רבי דוד גרינהורט ורבי דוד אפטרוב

ברית עולם

מת רבי חיים יוסף דוד אולאי

מקור חסד

מקורות ציונים ופירושים

מאת

ראובן מרגליות

הוצאת מוסד הרב קוֹק . ירושלים

תולדות רבינו יהודה החסיד

אחד הכוכבים המאירים את שמי עולם היהודי בחשכת ימי הבינים, היה ר' רבינו יהודה החסיד, איש אשכולות, עמוד הלהבה ונושא דגל מוסר התורה והיהדות, רב בפועל בכל מקצועות תורה ישראל ומורה דרך בדרישת האור הגנו שבתורה, המביא להשתלמות מוסרית ושבילו המדotta.

רבינו יהודה החסיד, אשר ממעיני חכמו שואבים חכמי ישראל זה יותר מאשר מאות שנה, נולד בשנת ד' אלפים תתק"י בערך לאביו רבינו יצחק (בן רבינו שמואל החסיד א) בן רבינו קלונימוס הוקן מגנץ (ב) בן רבינו יצחק (בן רבינו אליעזר הגדול) בן רבינו יצחק הגדול (ה) בן רבינו יהושע הגדול (ו) בן רבינו אברהם הגדול (ז).

קדושת אבותיו סייעו לרבינו יהודה החסיד. אבי החסיד בראשו השם נפתחים לא שאל עוזר וכבוד כי אם בנין כמותו (ח) ועוד טרם צאתו מרוחם אמר הגנה עליו צדקה.

א) רבי שמואל נולד בעיר אשפרא בערך שנת ד' תחעה' ומספר כי בהיותו בן עשר שנים חלה אביו רבינו קלונימוס הוקן על עוזר חוץ כתבי סודות ותקוני תפנות שקיבל מרבותיו שימשלם לבנו כشيخם. אחר פטירת ר宾ו קלונימוס מתגדל רבינו שמואל (אבי של רבינו) אצל אחיו הגדול ר宾ו אברהם וכשהר היה לאיש נשא את אחות רבי אליעזר חוץ לאשה ורבי אליעזר גיסו מסדר לו כתבי הקודש. דיו מפקדים בידו. רבינו שמואל חבר פריש ותיקון התפללות. ספר ממנה כל מלא ומלחה של הכרובות והתפללות וגילה סודם ורמזותיהם. הוא גם תיקן פיותים שונים (ולדעתי הרבה קדמוניים הוא שהבר את שיר היחוד) וחיבר פירושות למחורת-כהנים, מילתה ומסכת תמיד. בהיותו נודד ממקום למקום לא הודיע שם. ולא רצה ליהנות מכבודו וhone והפיג מאוד בקדושה וטהרה עד כי נתפנה מהכמי דרכו בתואר החסיד הקדוש הנביא, והוליד את רבינו אברהם מאשפרא רבו של רבינו זוחה' בעל הרקה ואת רבינו יצחק סג' נהיר אשת רבינו משה הדרשן רבו של רבינו זוחה' ועל המאור ושל הראב"ד אבי רבינו יצחק סג' נהירMRI דרזין רbam של רבינו עזרא ורבינו עוזרי רבו של הרבב"ן בקבלה סתורי תורה. ראה בס' חסידים הראשונים לידי המנוח הגר' יקוטיאל אריה קמלה ר' זל' (וואטזן טרע"ז).

ב) שבירה מפני הרב גושא' הצלב מגנץ לאשפרא מקום מושב בנו הגדול רבי יהודה ונפטר שם בתהפו' כשהיתה העיר במצור ואח"כ פנוו משם וקבעו במקומות קברת אבותיו במגנץ.

ג) בין הנהוגים על קדשות השם במגנץ תחנ"ו נזכר גם רבינו יצחק ואשתו מרית זオリי הם הרוי רבינו קלונימוס הוקן שאך לו הצלחת לבירות.

ד) תלמיד רבינו גרשム מאור הגולה והיבור ס' אරחות חיים וצוואת ר' א' הגדול והוא דבר של רבינו יצחק הלו רבו של ר' ש.ג.

ה) חבירו של רבינו גרשם מאוח"ג ורבינו שמעון הגדול ושאר חכמי מגנץ.

ו) עם אחיו רבינו יצחק החסיד ואביהם רבינו אברהם בערך שנת תשכ'ה התישבו במגנץ.

ז) מגנע רבינו יוסף הוקן בן רבינו שעזון מלנס שיט אזהרות אתה הנחלת שהבאים רבינו סעד' גאון בסדורו, ועיין על כל השתלשות יholes זה בש"ת הרשל"ס כי"ט ובט' מזרף לחכמת מר' יש"ר מקנדיאת.

ח) מס' מעשיות שנדרפסו בספר השנה לר'ג' בריל ח"ט ושם עוד הרבה ספרות ומלאים

הדפסה שלישית מאמהות, תשכ"ד

כל הזכויות שמורות למוסד הרב קוק
Copyright by Mossad Harav Kook

נדפס מאמהות בדפוס ש. וינפלד, ירושלים
Printed in Israel

ספר חסידים

שחיבר

רבינו יהודה החסיד

עמ

פירוש מדברי רבי סעדיה הלאונה
רבי דוד גרינטוט ורבי דוד אפטרוד

ברית עולם

מאת רבי חיים יוסף דוד אולאי

מקור חסד

מקורות ציונים ופירושים

מאת

ראובן מרגליות

הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים תש"ז

לעוזר ונזקן חסיד

ספר חסידים

שחיבר

רבינו יהודה החסיד

עמ

פירוש מדברי רבי סעדיה הלאוונה
רבי דוד גרינטוט ורבי דוד אפטרוד

ברית עולם 220

מאת רבי חיים יוסף דוד איזולאי

0227 מקור חסד

מקורות ציוניים ופירושים

מאת

ראובן מרגליות

הוצאת מוסד הרב קook, ירושלים תש"ז

תולדות רביינו יהודה החסיד

ז) אחד הכוכבים המאירים אתשמי עולם היהדות בחשכת ימי הבינים, היה רביינו יהודה החסיד, איש אשכולות, עמוד ההלכה ונושא דגל מוסר התורה והיהדות, רב שלליט בכל מקצועות תורה ישראל ומורת דרך בדרישת האור הגנו שבתורה, המביאה להשתלמות מוסרית ושלול המודת.

א') רביינו יהודה החסיד, אשר מעיני חכמו שואבים חכמי ישראל זה יותר משבע שנים, נולד בשנת ד' אלף תק"י בערך לאביו רביינו שמואל החסיד א' בן רביינו קלונימוס הוקן מגנזי'א ב' בן רביינו יצחק ג' ב' בן רביינו אליעזר הגדול ד' בן רביינו יצחק הגדול ה' בן רביינו יהושע הגדול ו' בן רביינו אברהם הגדול ז').

קדושת אבותיו סייעו לרביינו יהודה החסיד. אביו החסיד בראשתו השם נפתחים לא שאל עוזר וכבוד כי אם בניהם כמותו) ועוד טרם צאתו מרחם אמרו הגנה עליו צדקהו.

א) רבי שמואל נולד בעיר אשפרא בערך שנת ד' מתע"ה ומסופר כי בהיותו בן עשר سنים חלה אביו לרביינו קלונימוס הוקן ומסר לרבי אליעזר חון כתבי סודות ותקוני תפלה שקיבל מרובתו שימסרם לבנו לשינ格尔. אחר פטירת רביינו קלונימוס נתגדל רביינו שמואל (אביו של רביינו) אצל אחיו הגדול רביינו אברהם וכאשר היה לאיש נשא את אחות רבי אליעזר רבי שמואל חון לאשה ורבי אליעזר גיסו מסר לו כתבי הקודש, שהיו מופקים בידי. רביינו שמואל חיבר פירוש ותיקון תפלה, ספר ומנה כל מה ומלה של הברכות והתפלות וגילה סודם ורמיוחתם. הוא גם תיקן פוטשים שונים (ולעתת הרבה קדומים הוא שיביר את שר היהוד) והיביר פירושים לתורתכניים, פכילה ואסכת חמץ. באותו זמן מוקם לארם לא יהודיא שמו. ולא רצה ליתנות מכבוד תורה, וHEEL מגאות בקדושה וטהרה עד כי נחכמת מהכמי דורו בתואר החסיד הנביא, והולדת את רביינו אברהם מאשפרא עברו של רביינו אליעזר בעל הרקה ואת רביינו המחבר ואת בתו גאלדה אשת רביינו משה הדישון רבו של רביינו ויחי' בעל האמור ושל האב"ד רביינו יצחק סני גהו רפי' דריין רכם של רביינו ערוא ורביינו עורייל רוביינו של רביינו יצחק ר' ראה בס' חסידים הראשונים לידי המנוח הנ"ר יקוטיאל אריה קפלר ז"ל (ואהיטמן ררע"ג).

ב) שברוח מנאי חרב נושא האלב מגנזי'א לאשפרא מוקם טושב בנו הגדול רבי יהודה ונפטר שם בתהפי' כשלוחה העיר במנזר וא"כ פנווה שם קברתו במקום מגנזי'א. ג) בין הנגריגות על קדושת השם במגנזי'ה תחני' נזכר גם רביינו יצחק ואשתו מרת מרים ואולי הם הורי רביינו גרשום מאור הנולאה והיבר ס'. אוורחות חיים וצוואת ר' יהודה וווער רבו של רביינו יצחק הליי רבו של רשי'.

ה) חבריו של רביינו גרשום מאור'ג ורביינו שמעון הנדרי ושרח' חכמי מגנזי'א. ו' עם אחיו רביינו יצחק החסיד ואביהם רביינו אברהם אבן הנדרי באו מצרפת בערך שנת תש"ג וחתישבו במגנזי'א.

ו) בוגע רביינו יוסף הוקן בן רביינו שמעון מלונש שיסד אורהות אתה הגולת שהבאים רביינו סעד' גאנון בסדורו. ועיין על כל המשאלות יחו'ז זה בשורת הרשל' סי' כ"ט ובס' מצרכ' לחכמת מר' ישער מקנדיאה.

ח) מס' מעשיות שנדרשו בספר השנה לר'ג' בריל ח'ט' ושם עוד הרבה ספרות נפלאים

הדף שישי, חשל"ח

כל הזכויות שמורות למוסד הרב קוק, ירושלים
Copyright by Mossad Harav Kook, Jerusalem

נדפס באופסת חמד, ירושלים
Printed in Israel

מוסד הרב קוק מיסודה של הרב יイル הכהן מימונו

ספר חסידים

שחיבר

רבינו יהודה החסיד

עם

פירוש מדברי רבי סעדיה הלאוניה
רבי דוד גינזט ורבי דוד אפטרוד

ברית עולם

מאת רבי חיים יוסף דוד אולאי

מקור חסד

מקורות ציונים ופירושים

מאת

ראובן מרגליות

הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים תש"ז

מהדורות חדשות זו עם הערות
הганון הרב דוד שפרבר זצ"ל

תולדות רביינו יהודה החסיד

אחד הכוכבים המאירים אתשמי עולם היהדות בחשכת ימי הביניים, היה רביינו יהודה החסיד איש אשכולות, עמוד ההלכה ונושא דגל מוסר התורה והיהדות, רב פעלים בכל מקצועות תורה ישראל ומורה דרך בדרישת האור הגנוו שבחורתה המבאה להשתלמות מוסרית ושבול המדרות.

רביינו יהודה החסיד, אשר מעייןינו חכמוו שואבים חכמי ישראל זה יותר משבע מאות שנה, נולד בשנת ד' אלף תתק"י בערך לאביו רביינו שמואל החסיד א' בן רביינו קלונינטוס חזקן מגנץא (ב) בן רביינו יצחק ג' בן רביינו אליעזר הגדול ד' בן רביינו יצחק הגדול ה' בן רביינו יהושע הגדול ו' בן רביינו אברהם ז'。

קדושות אבותיו סייעתו לרביינו יהודה החסיד. אביו החסיד בראותו השמים נפתחים לא שאל עשר וכבוד כי אם בנם כמוו ח' ועוד טרם צאתו מרום אמר הגנה עלי זקתו.

א) רבי שמואל נולד בעיר אשפирा בערך שנת ד' תתק"ה ומוספר כי בהיותו בן עשר שנים חלה אביו רביינו קלונינטוס חזקן ומסר לבני אליעזר חוץ כתבי סודות ותקוני תפנות שקיבל מרובתו שימורות לבנו כשיגדל. אחר פטירת רביינו קלונינטוס נתגלה רביינו שמואל (אביו של רביינו) אצל אחיו הגדול רביינו אברהם וכאשר היה לאיש נשא את אחות רבי אליעזר חזון לאשה ורבי אליעזר גיסו מסר לו כתבי הקודש. שהיו מופקרים בידו. רביינו שמואל היביר פירוש ותקון התפלות. ספר ומגנה כל מלאה ומלה של הכריכות והתפלות ונילה סודם ורימוחיהם. הוא גם תיקון פיטוטים שנונים (ולדעתי הרבה הדמויות הוא שחבר את שר היהוד) וחיבור פירוטים לתרומות כתניות. מכילתא ופסchatת חמץ. בהיותו נודד ממקום למקום לא הריע שם. ולא רצה ליהנות מכבוד תורה. והפליג מאוד בקדושה וטהרה עד כי נתפנה מחכמי דורו בתואר החסיד הקדוש הנביא, והוליד את רביינו אברהם מאשפירות רבו של רביינו בעל הרקח ואת רביינו המחבר ואת בנו גאליה אשת רביינו משה הדווישן בנו של רביינו זחה' בעול המאור ושל הראב' אבוי ובני יצחק סג' נהירMRI דוריון רבם של רביינו עוזרא ורביינו עוזריאל רבותיו של הרמב"ן בקבלה וסתורי תורה. דאה בס' חסידים והראשונים לידי המגנו ג' יקוטיאל אריה קמלול' זיל (וואטצן תרע"ז).

ב) שברח מפן חרב נושא האצל מגנץא לאשפירות מקומ מושב בנו הגדול רבי יהודה ונספר שם בתפקידו כשליחת העיר במצוור וא"כ פגשו שם וקבעו במוקם קברתו אבותיו מגנץא.
ג) בין הנגרים על קדשות השם במגנץא חתני נולר גם רביינו יצחק ואשתו מרת מרים ואולי הם הורי רביינו קלונינטוס תוקן שאך זו הצליה לבורת.

ד) תלמיד רביינו גרשם מאור הגולה ויבר ס' אורחות חיים וצוואת ר' ג' הגדל ווועא רבו של רביינו יצחק הלווי רבו של רשי.

ה) חבירו של רביינו גרשם מאוריג' ורביינו שמואל הגדול ושאר חכמי מגנץא.
(1) עם אחיו רביינו יצחק החסיד ואביהם רביינו אברהם הגדול באו מזרפת בערך שנת תשכ'ז והתיישבו במגנץא.

(2) מגע רביינו יוסף הוזקן בן רביינו שמואל מלונש שיפר אוורהת אתה הנחלת ש滔אים רבינו סעד'י וגאון בסדוריה ועיין על כל השתלשלות יהוס זה בשותת הרשל' סי' כ"ט וכ"ג מצור' מהכלה מס' ישער מקדייאת.

(ח) פס' מעשיות שנדרפו בספר השנה לר' ג' בריל ח'ט' ושם עוד הרבה ספורים גלאים

הוקדשה לעליוי נשמת
האהชา הצנעה והחשובה אשת חיל עטרת בעלה

מרת

נחמה גיטל מלכת ע"ה

בת בלחת'יא הרב ברוך שפרבר היין

נכדה הגאנון הרב דוד שפרבר זצ"ל

שחלכה לעולמה בדמי ימיה

ג'ich אדר תשס"ב

תנו לה מפרי ידיה ויהלולה בשערים מעשיה

הוקדש על ידי בעלה הרב מאיר טבאל שליט"א ובנו משפחתה

©

כל הזכויות שמורות למוסד הרב קוק, ירושלים, תשס"ג
Copyright by Mossad Harav Kook, Jerusalem 2002

נדפס באופסת חמד, ירושלים
Printed in Israel